

113

BROEDVOGELINVENTARISATIE
RESERVAATDEEL NOORDPOLDER TE VELD
en
MAATPOLDER
1999

SUBGROEP AVIFAUNA

P. Spoorenberg

A.C. Driessen

Vogelwerkgroep het Gooi en omstreken
Hilversum, 2000 Uitgave 118.

© Copyright 2000 - Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken Hilversum.

Overname van gegevens is alleen toegestaan met bronvermelding en na schriftelijke toestemming van de Vogelwerkgroep het Gooi en Omstreken

INHOUD

Inleiding

Gebiedsbeschrijving

Werkwijze

Resultaten

Bijlage 1 data bezoek

Bijlage 2 stippenkaarten

1. Inleiding

Aanleiding

De Eempolders ten westen van de Eem vormen een aantrekkelijk gebied voor vogels. Zowel binnen als buiten het broedseizoen verblijven er veel soorten vogels waarvan sommige in grote aantallen. Deze vogels vinden er rust en voedsel en broedgelegenheid. Dit laatste geldt met name voor de specifieke weidevogels. Herinrichting van dit gebied heeft de laatste jaren voor opmerkelijke veranderingen in het landgebruik geleid. Melkveehouderijbedrijven zijn van de rand van het gebied verplaatst naar de polder zelf. In ruil voor verdere agrarische exploitatie zijn delen van de Eempolders juist aangewezen voor inrichting als natuurgebied. Eén van deze reservaatgebieden ligt in Noordpolder ter Veld. Peilverhoging, aangepast weide-, maai- en graasbeheer moeten onder andere leiden tot een aantrekkelijk broedterrein voor weidevogels. Om de effecten van het beheer op de broedvogels vast te stellen is besloten tot een inventarisatie in 1999.

Doel

Doel van het onderzoek is het vaststellen van de broedvogelpopulatie in het reservaat in Noordpolder ter Veld in 1999. Met behulp van deze gegevens kunnen het beheer en de bescherming van het terrein ondersteund worden. Door deze inventarisatie over enkele jaren nog eens te herhalen, kan een beeld geschapen worden van de ontwikkeling van de broedende vogels in het gebied.

Indeling van het rapport

Het rapport beoogt geen lang proza, maar het zakelijk weergeven van de gevolgde werkwijze (hoofdstuk 3) en de resultaten (hoofdstuk 4) die dit opgeleverd heeft. In hoofdstuk 2 wordt eerst een beschrijving van het gebied gegeven. Tot slot zullen in hoofdstuk 5 de belangrijkste conclusies worden getrokken. In de bijlagen worden de onderliggende gegevens gegeven, zoals onder andere de zogeheten stippenkaarten waarop de vastgestelde territoria zijn ingetekend.

Medewerkers

Aan deze inventarisatie werkten de volgende personen, die allen lid zijn van vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, mee:

Gert Bieshaar, Ricardo van Dijk, Joop Domhof, Jeannette de Dreu, Anco Driessen, Frits During, Nico Dwars, Dick Jonkers, Nico Klippel, Guus Proost, Piet Spoorenberg, Rob van Veen, Adrie Vermeule, Frank van de Weijer, Hugo Weenen en Roel Zijlstra.

2. Gebiedsbeschrijving

Ligging

De onderzochte gebieden, de Noordpolder te Veld en een gedeelte van de Maatpolder, maken deel uit van de Eempolder. De totale grootte van deze polders is ongeveer 280 ha. Zij liggen in het uiterste noordwesten van de provincie Utrecht, tussen de Utrechtse Heuvelrug en het Eemmeer. De Eempolder is gelegen binnen de grenzen van de gemeente Eemnes. (Sovonblok: 26-52)

Abiotisch milieu

De Eempolder is een kom, ontstaan door de werking van het landijs en heeft een pleistocene zand-ondergrond. Deze kom is later weer opgevuld met dekzand, veen en klei. Het veen bestaat grotendeels uit zegge- of veenmosveen. Het stroomgebied van de Eem tussen de zomerdijken bestaat uit zware zeeklei, naar de Eemmond toe geleidelijk overgaand in lichte zeeklei en zavel. Aan de grens met het Gooi, in het kleinschalige gebied, is de veengrond overstoven met zand.

De Eempolder heeft geen natuurlijke waterhuishouding. De waterstand is afhankelijk van het boezempeil in het Eemmeer en van de diverse polderpeilen. De Eem voert water af vanuit de Gelderse Vallei, van de noordkant van de Utrechtse Heuvelrug en uit het Gooi, via een stelsel van weteringen. Tot in de zestiger jaren stond de Eempolder een groot deel van het jaar plasdras. Sindsdien zijn de grondwaterstanden in de Eempolder gedaald door de inpoldering van Flevoland, peilverlaging en als gevolg van verbetering van de waterafvoer ten behoeve van de landbouw. In het kader van de ruilverkaveling wordt in sommige gebieden, zoals de Noordpolder te Veld en in mindere mate de Maatpolder, weer een hoger peil ingevoerd.

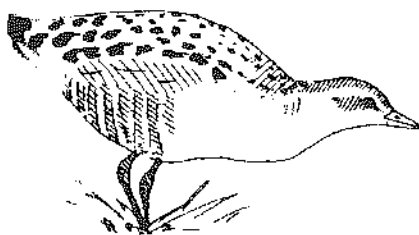
Opbouw en gebruik van het landschap

De Eempolder heeft, op de dijken rond de Eem na, weinig reliëf. Langs de zomerdijken worden waaien aangetroffen, die in deze streek wielen worden genoemd. De botanische waarde van de dijken is wisselend. Er zijn enkele goede stukken maar ook grote delen zijn verruigd, overbegraasd of met een vegetatie kenmerkend voor zware bemesting. De Eempolder bestaat voor het grootste deel uit grasland. Door de huidige intensieve begrazing krijgt de vegetatie maar weinig kans zich te ontwikkelen. De ontsluiting van het gebied is grootschalig en vooral bedoeld voor agrarisch gebruik.

Ontstaan en karakteristiek van het reservaat

Sinds een aantal jaren zijn delen van de Noordpolder te Veld en de Maatpolder in bezit van de Vereniging Natuurmonumenten te 's-Graveland. Het beheer van deze polders is gericht op “herstel van de oorspronkelijke vochtigheid en daarmee de weidevogelrijkdom van de graslanden en een goede waterkwaliteit ten behoeve van de leefgemeenschappen van sloten en waaien. Voor de westelijke waaien is behoud van kwel van belang. Om vochttekorten in de Maatpolder te voorkomen, zou er eigenlijk een regelbare stuw met opmaalininstallatie van het reservaat moeten komen”

Door het nemen van een aantal concrete beheersmaatregelen als het vasthouden van het water na 1 januari, bemesting met ruige stalmest, maaien na 15 juni en vervolgens nabeweiden of een tweede snede maaien wordt gestreefd naar een verbetering van de weidevogelstand. Het herstel van de vochtigheid werd pas sinds 1995 mogelijk, toen het nieuwe peilbesluit van kracht werd.

3. Werkwijze

Veldwerk

Het gebied is 19 keer bezocht voor een inventarisatieronde. In het veld werd gewerkt met plattegronden van het reservaat en nabije omgeving voor het intekenen van de waargenomen broedvogels.

In bijlage 1 staan de data van deze bezoeken gegeven.

Interpretatie en verwerking van de gegevens

De gegevens van de veldkaarten per bezoekdatum zijn aan het einde van het veldwerkseizoen overgezet op kaarten per broedvogelsoort met alle waarnemingsdata. Vervolgens zijn deze soortkaarten geïnterpreteerd volgens de methode zoals beschreven in de "Handleiding Broedvogel Monitoring Project (BMP)" (Dijk, A.J. van: Broedvogels inventariseren in proefvlakken. SOVON Vogelonderzoek Nederland, 1996). Vanwege het grote aantal bezoeken zijn alleen die bezoeken gebruikt, die vallen binnen de datumgrenzen die voor de betreffende soort van toepassing zijn conform de handleiding BMP. Op basis van de ingetekende waarnemingen (al dan niet aangevuld met broedzekerheidsaanduidingen) zijn territoria geïnterpreteerd. Deze territoria zijn verwerkt in de stippenkaarten.

4. Resultaten

Resultaten per soort broedvogel

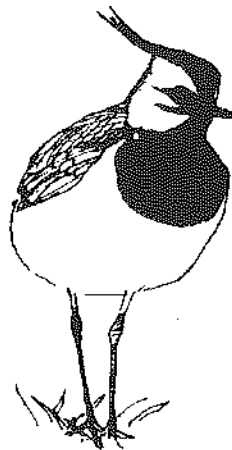
Van de volgende vogelsoorten werd vastgesteld dat zij in het onderzoeksgebied hebben gebroed.

<i>Weidevogels</i>	<i>broedparen</i>	
Scholekster	2	
Kievit	27	
Watersnip	1	
Grutto	25	
Tureluur	8	
Veldleeuwerik	4	
Graspieper	3	
 <i>Watervogels</i>		
Fuut	2	
Knobbelzwaan	3	(waarvan 1 nest juist buiten onderzochte gebied)
Wilde eend	13	
Krakeend	4	
Slobeend	7	
Bergeend	2	
Kuifcend	2	
Meerkoet	24	
 <i>Overige soorten</i>		 (werden vooral aan de rand van het gebied in de oevervegetatie aangetroffen.)
 Witte kwikstaart	 2	
Kleine karekiet	5	
Rietgors	4	

Resultaten overige vogelwaarnemingen

Tijdens de inventarisatierondes werden de volgende, niet broedende, soorten in of bij het reservaat waargenomen:

blauwe reiger, ooievaar, grauwe gans, nijlgans, pijlstaart, zomertaling, nonnetje, buizerd, havik, bruine kiekendief, slechtvalk, goudplevier, regenwulp, zwarte ruiter, groenpootruiter, kemphaan, kluut, kokmeeuw, visdief, holenduif, gierzwaluw, oeverzwaluw, boerenzwaluw, gele kwikstaart, spreeuw, kauw, zwarte kraai, winterkoning, heggemus, zwartkop, tjiftjaf, blauwborst, kramsvogel, matkop, buidelmees, vink, putter en kneu.

Bijlage 1: data waarop het gebied bezocht is voor inventarisatie.

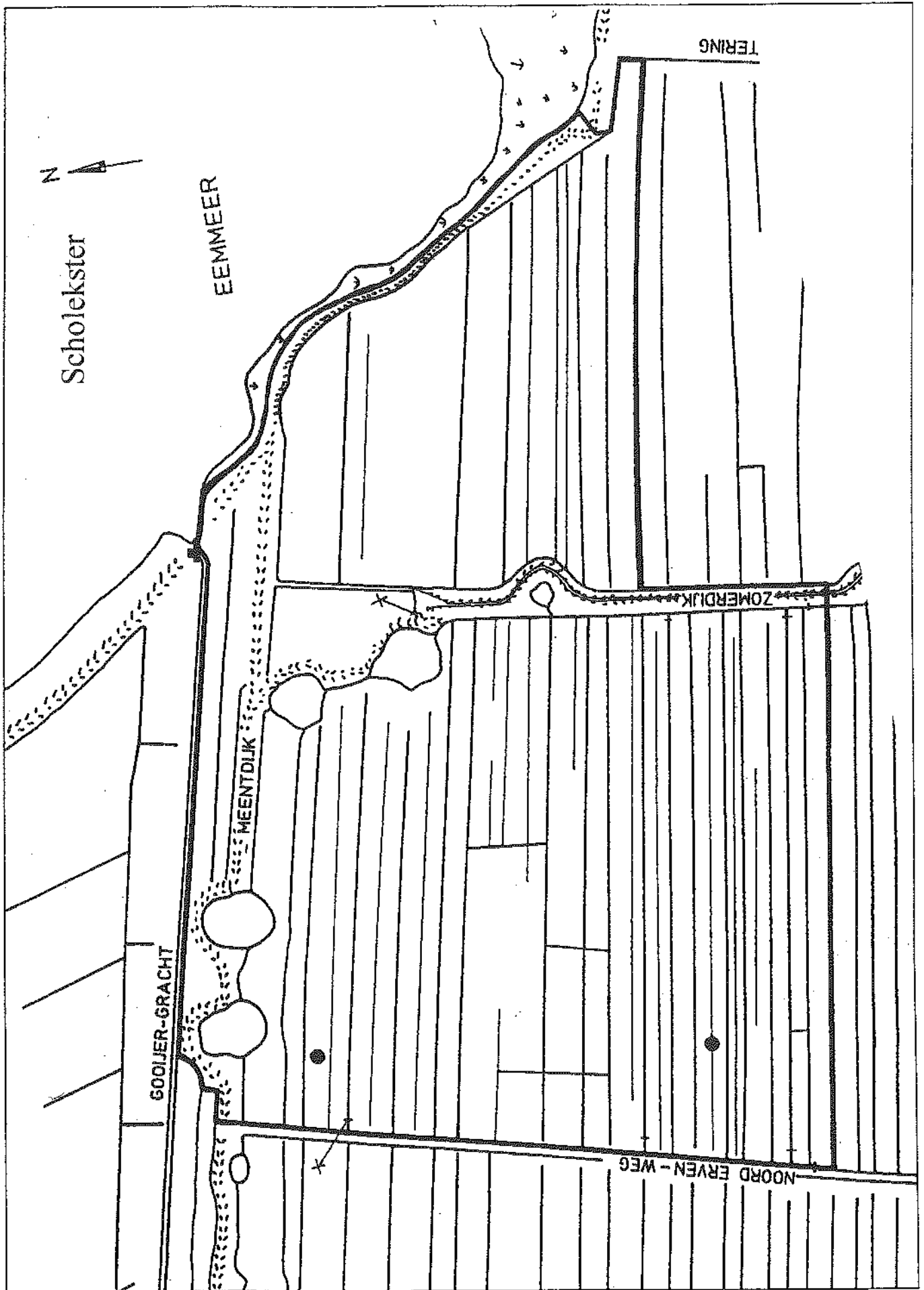
Op de volgende data werd het gebied in 1999 bezocht voor inventarisatie.

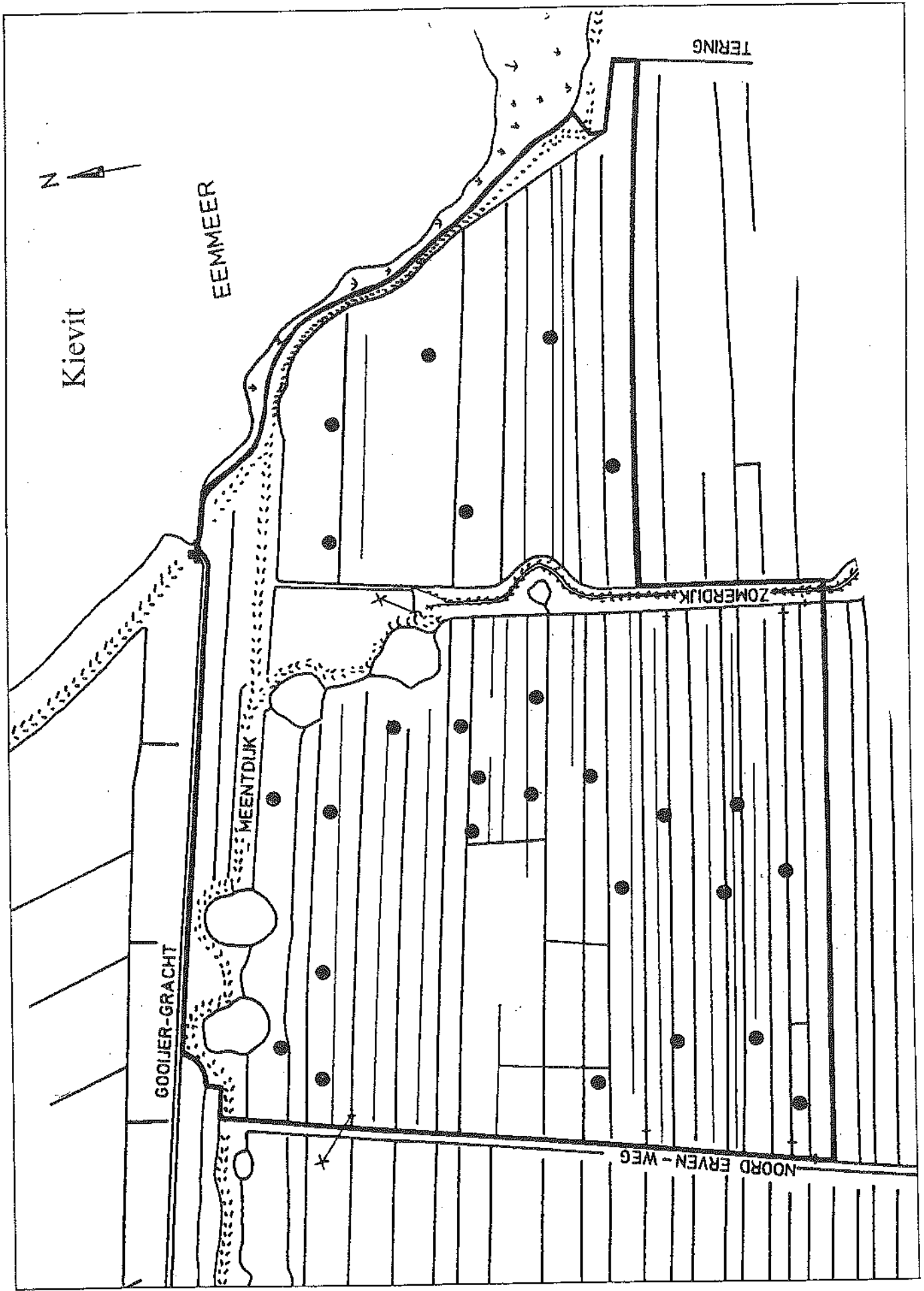
6 maart, 14 maart, 21 maart, 27 maart
3 april, 10 april, 18 april, 25 april
1 mei, 8 mei, 12 mei, 15 mei, 22 mei, 30 mei,
8 juni, 12 juni, 19 juni, 3 juli, 10 juli,

De tekst betrekking hebbende op de gebiedsbeschrijving, is voor een groot deel ontleend aan het beheersplan 1997 Eemland, beheersvisie & documentatie, O&B rapport no.97-54 van Vereniging Natuurmonumenten te 's-Graveland.

Bijlage 2: stippenkaarten met territoria van de broedvogels in 1999.

Kievit

EEMMEER

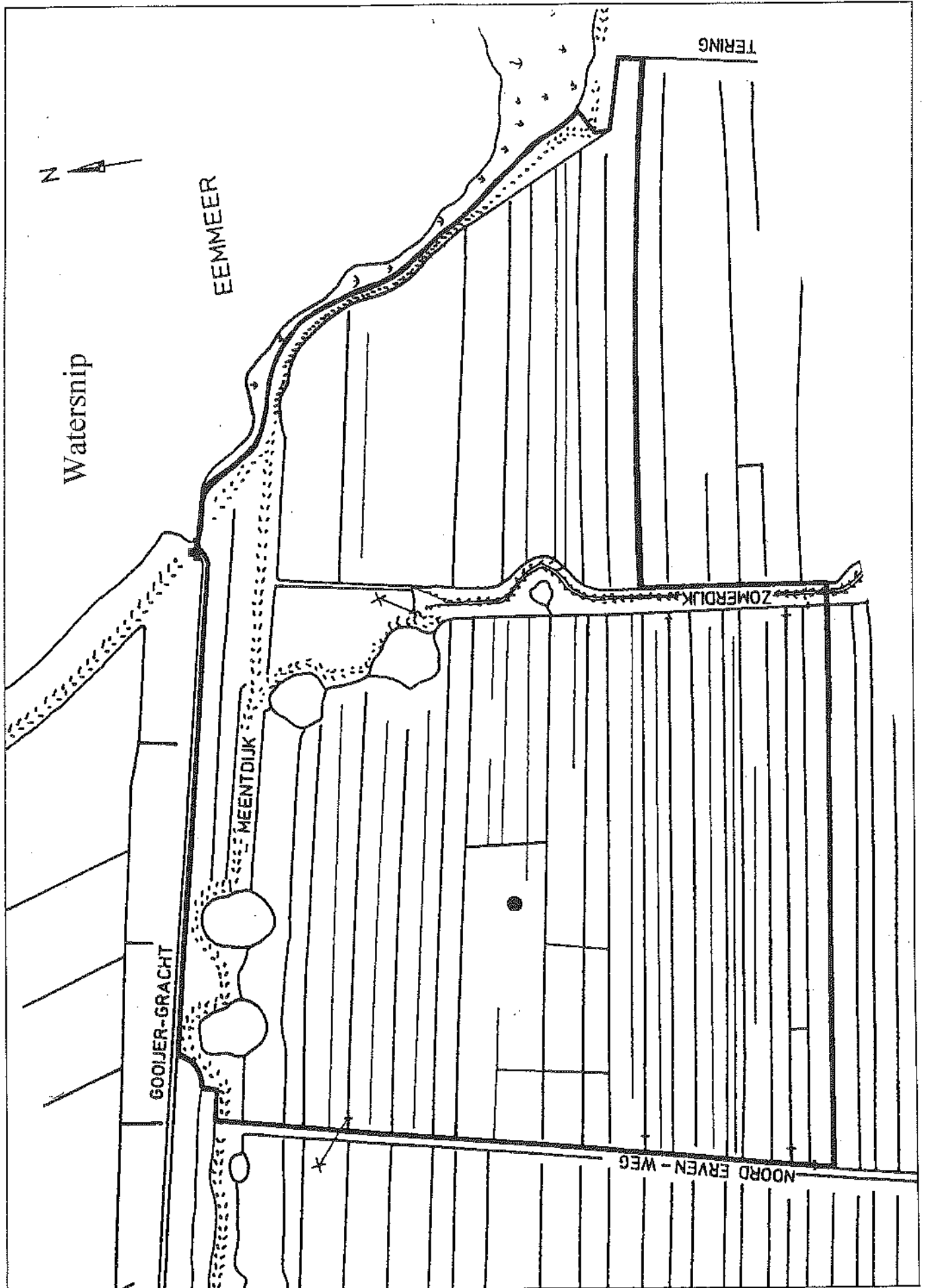
MEENTDIJK

GOOJER-GRACHT

NOORD ERVEN - WEG

TERING

ZOMERDIJK

N

Watersnip

EEMMEER

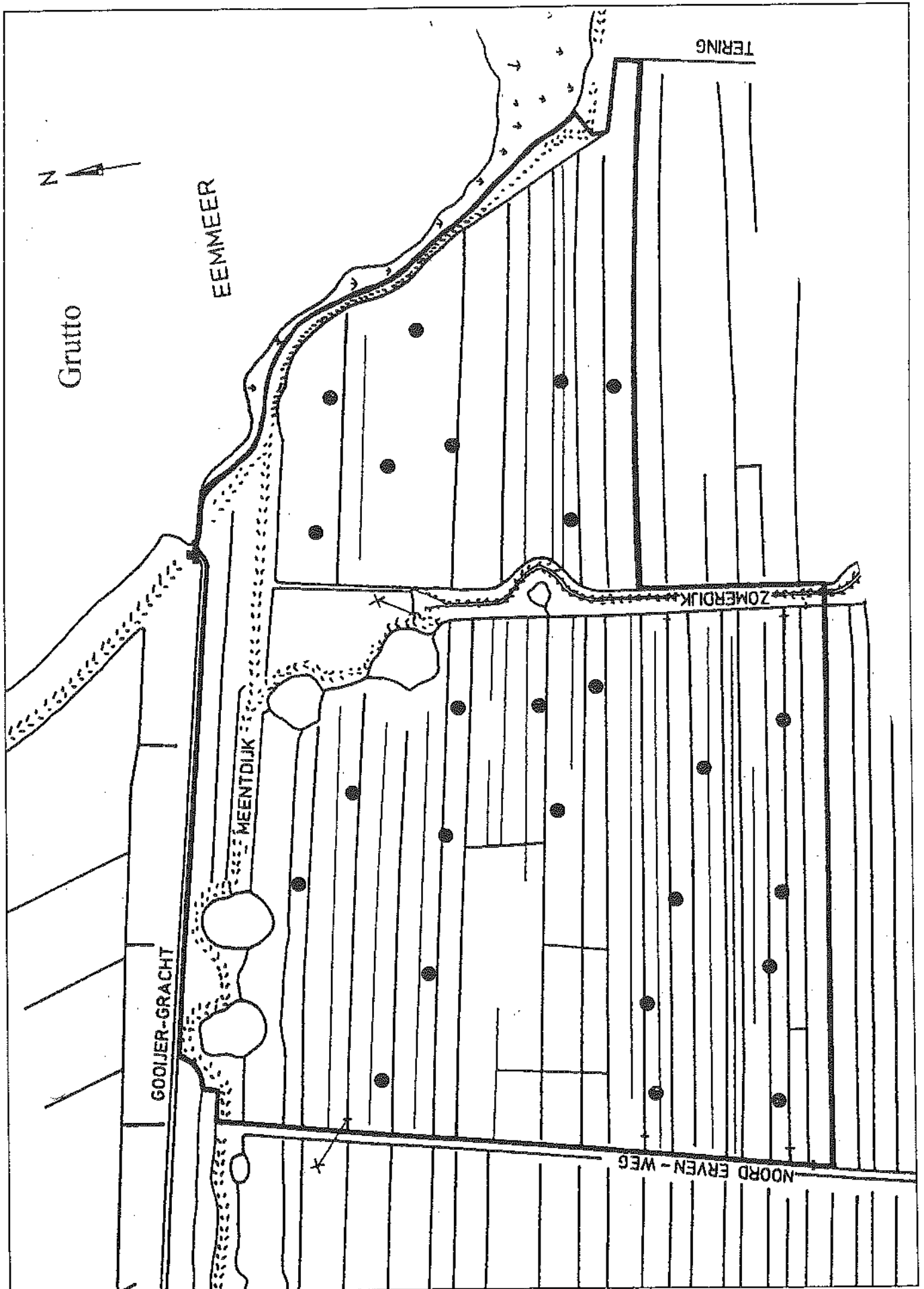
GOOIJER-GRACHT

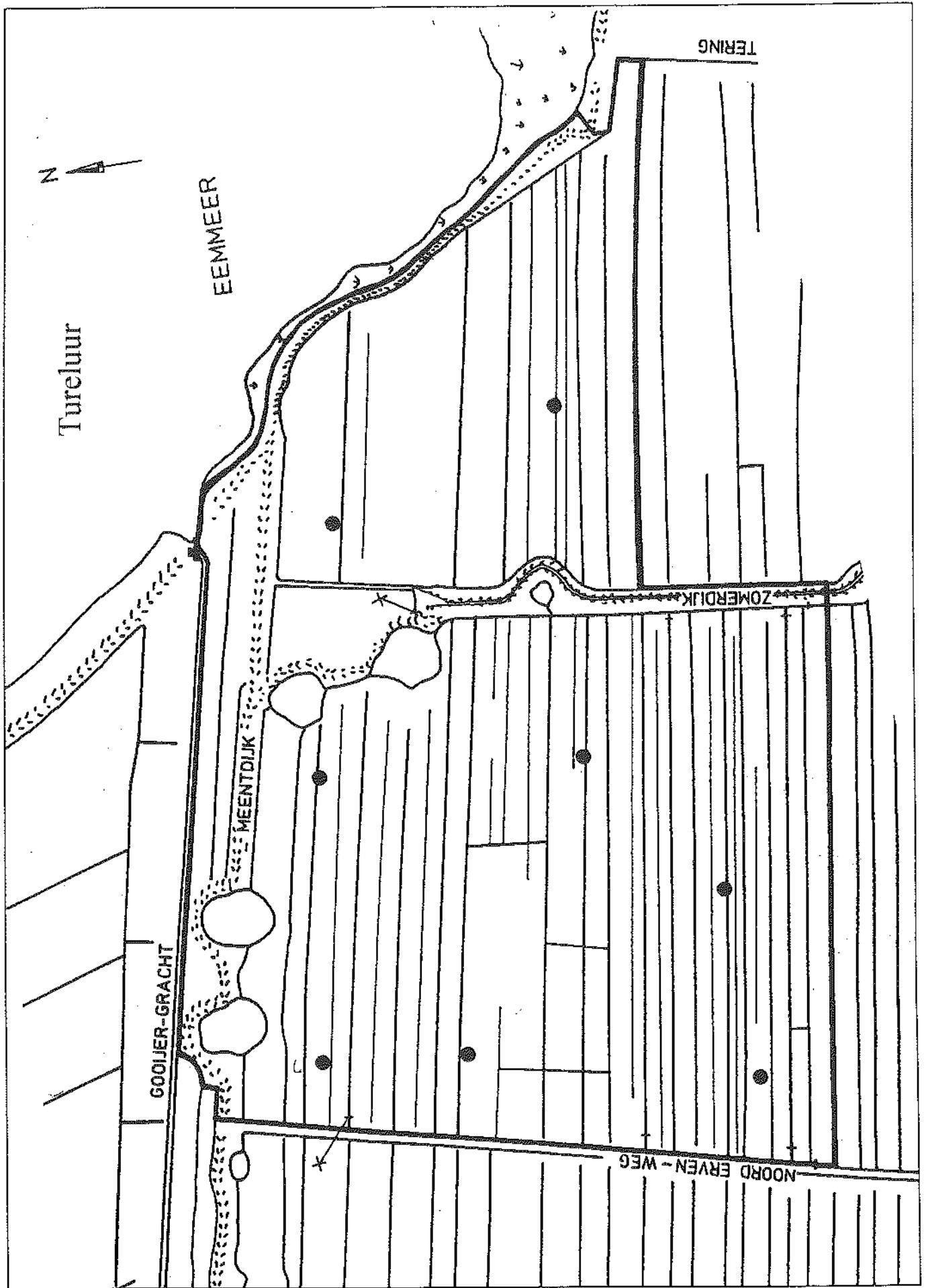
MEENTDIJK

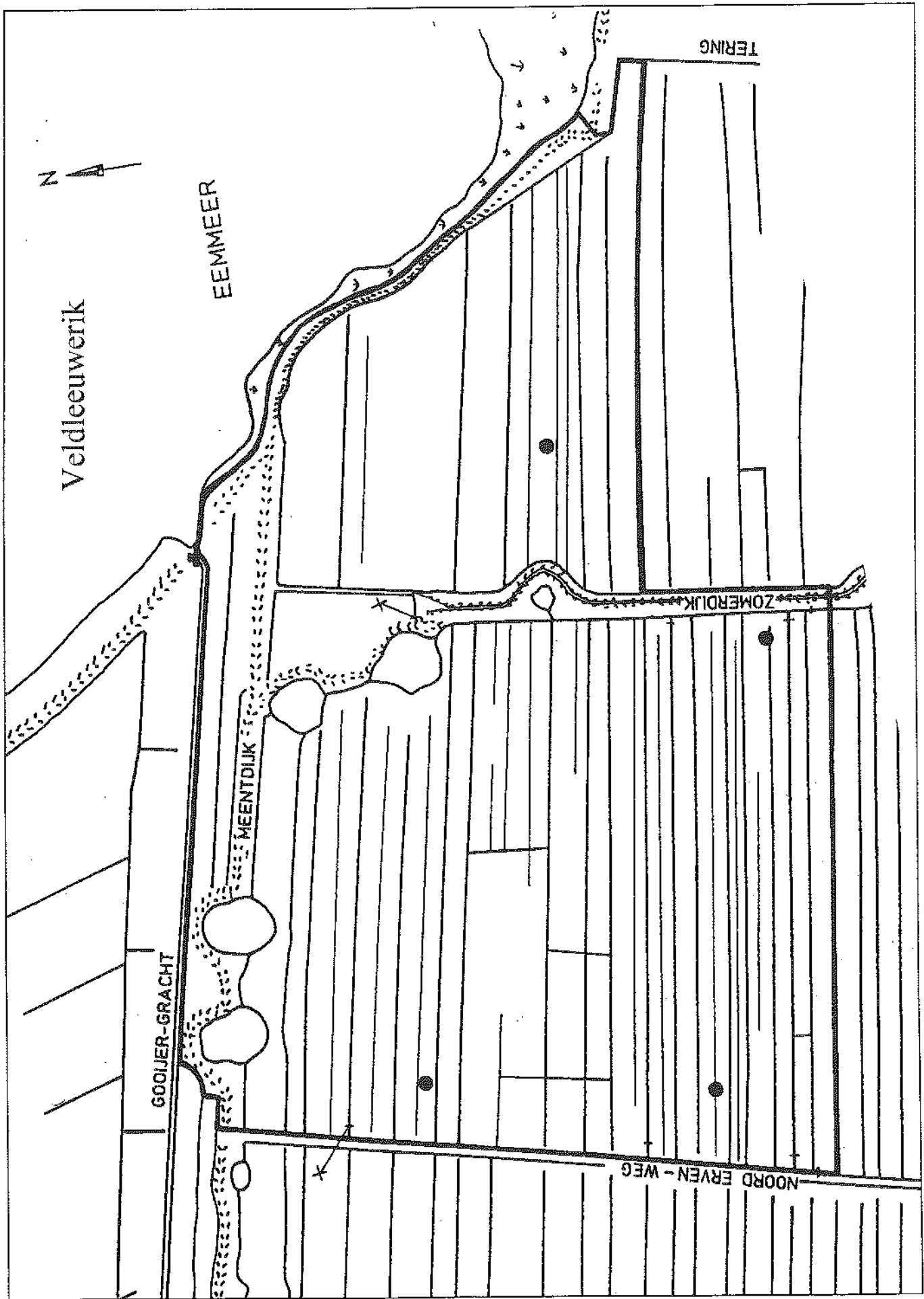
TERING

ZOMERDIJK

NOORD ERVEN - WEG

Veldleuwerik

EEMMEER

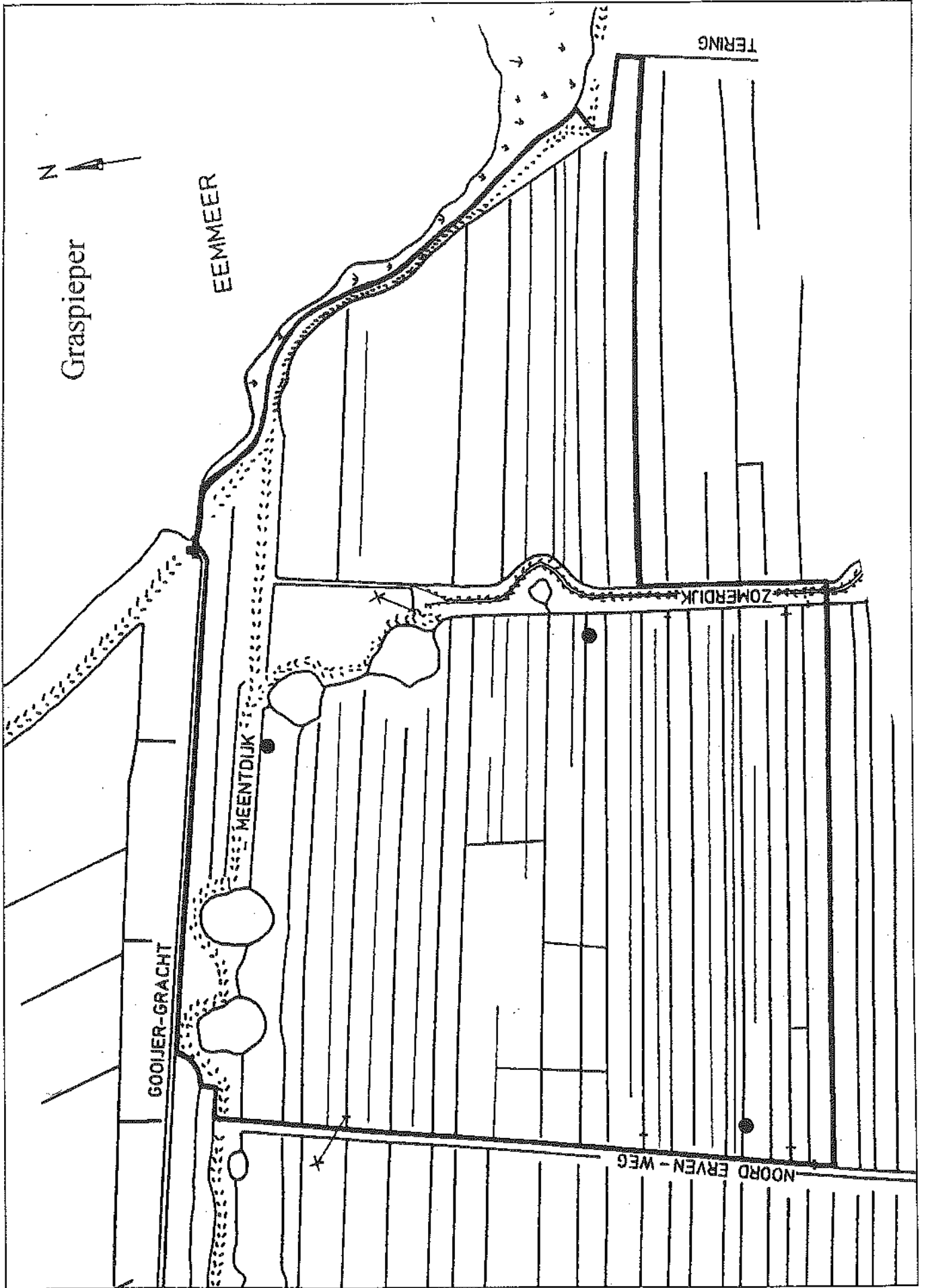
TERING

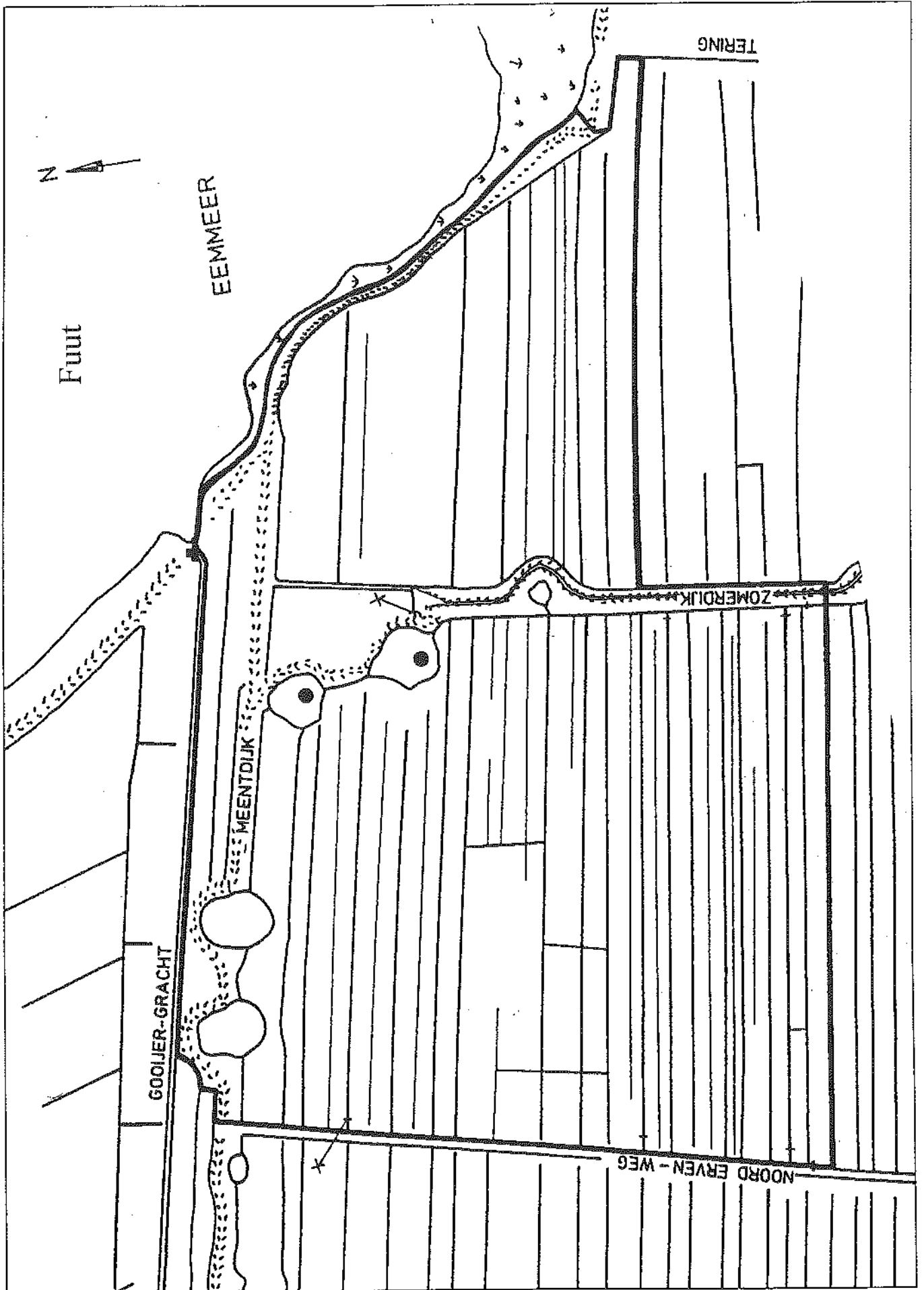
GOOIER-GRACHT

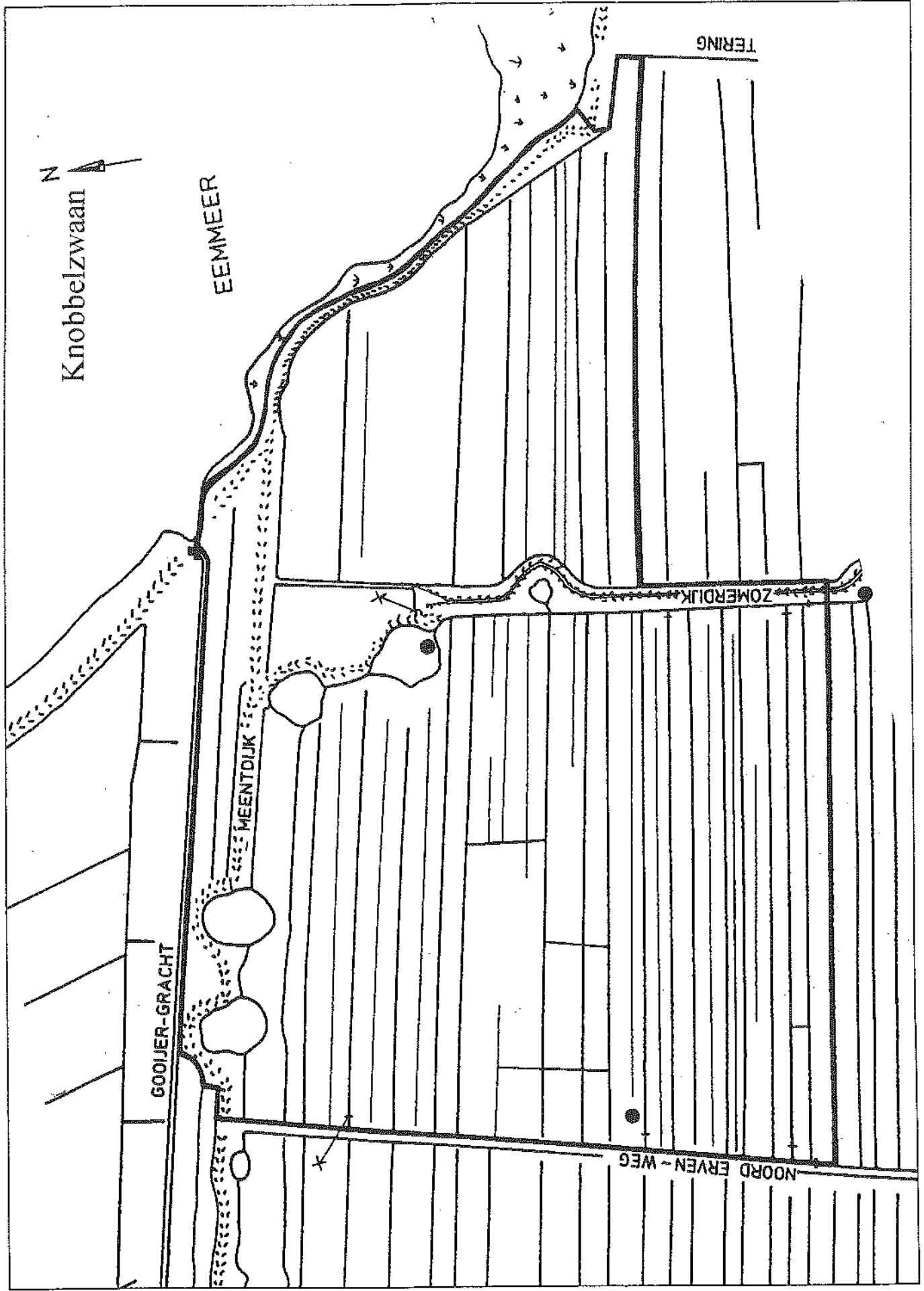
MEENTDIJK

ZOMERDIJK

NOORD ERVEN - WEG

N

Knobbelzwaan

EEMMEER

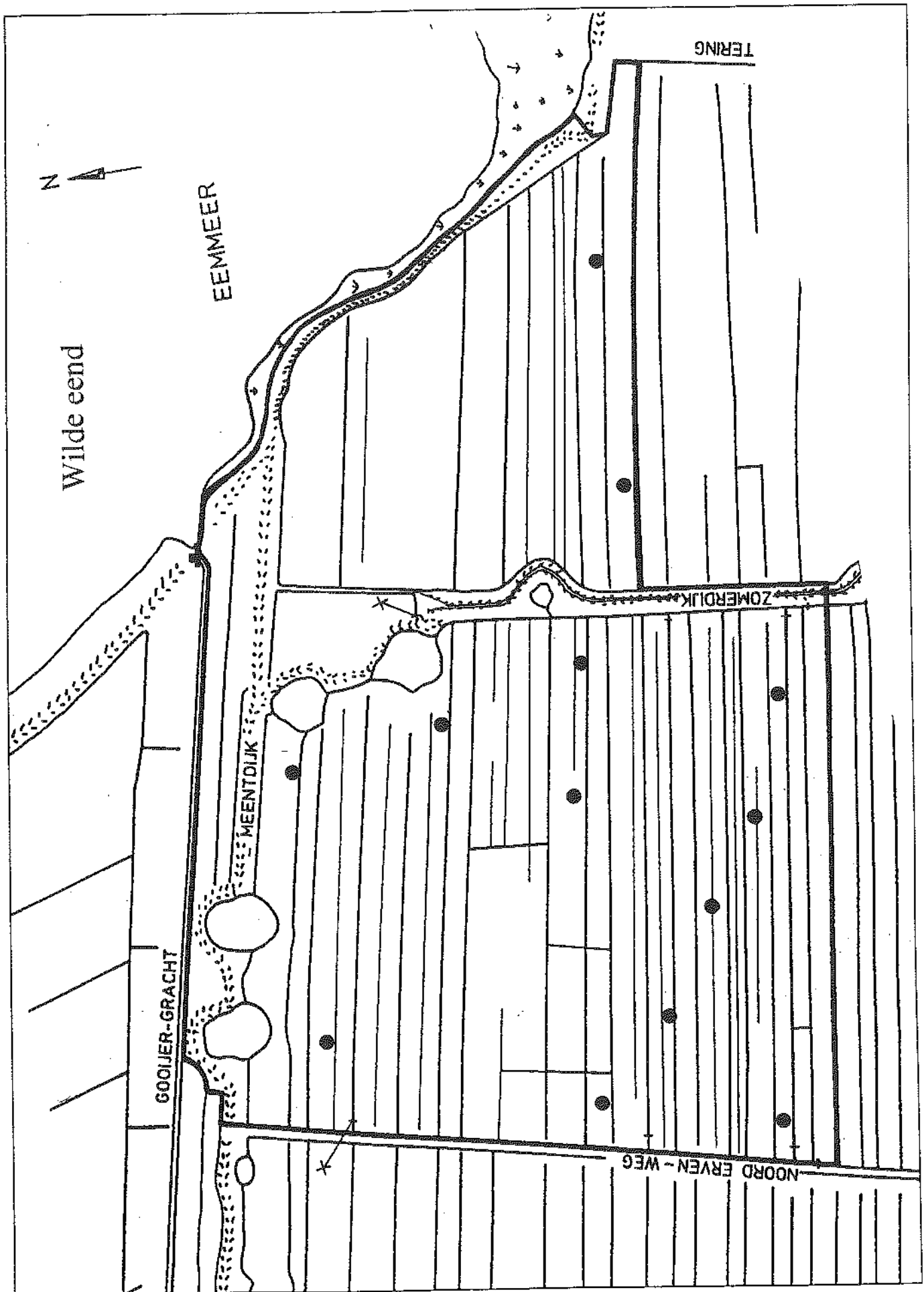
TERING

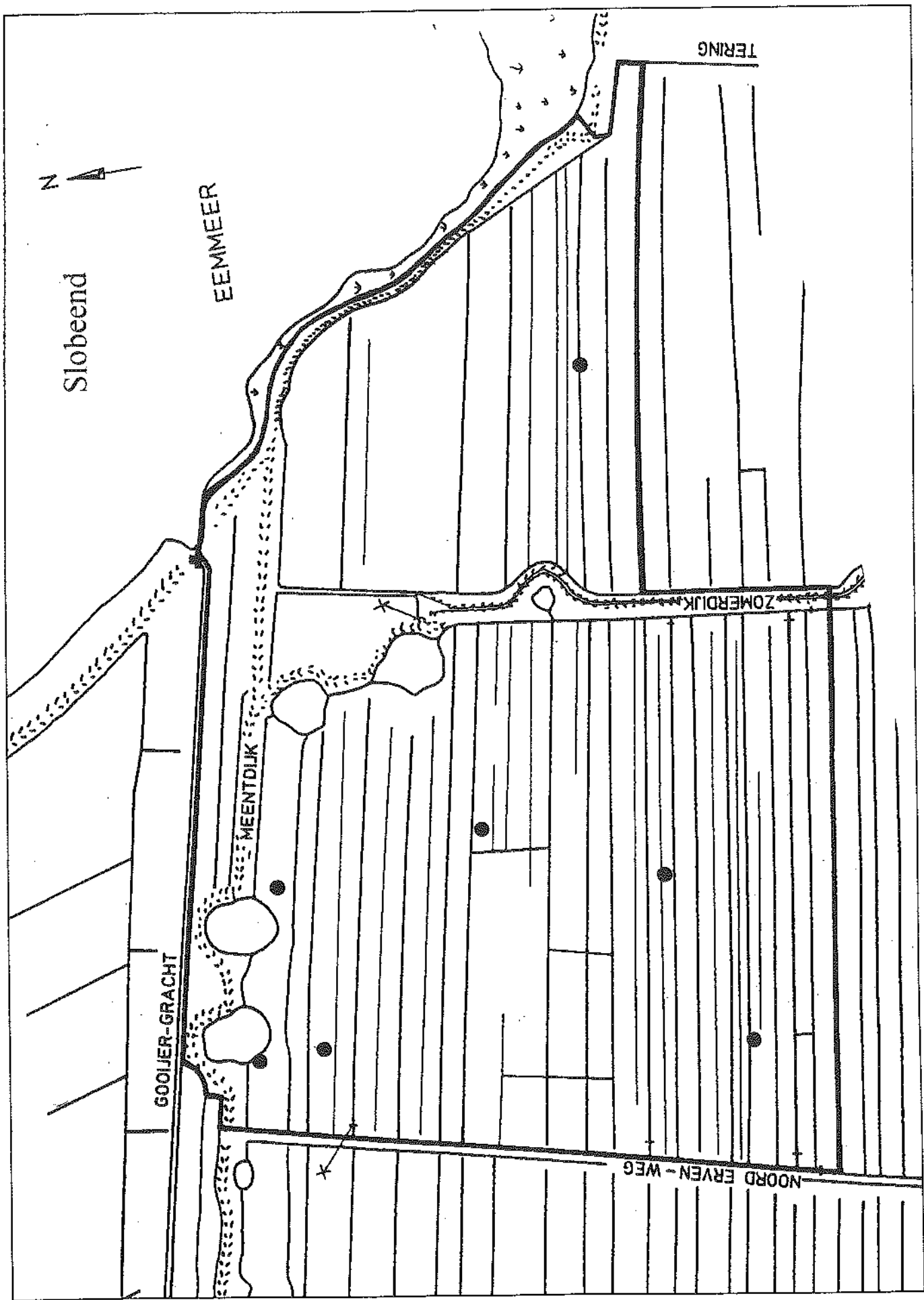
GOOIJER-GRACHT

MEENTDIJK

ZOMERDIJK

NOORD ERVEN - WEG

Slobeend

EEMMEER

GOOJER-GRACHT

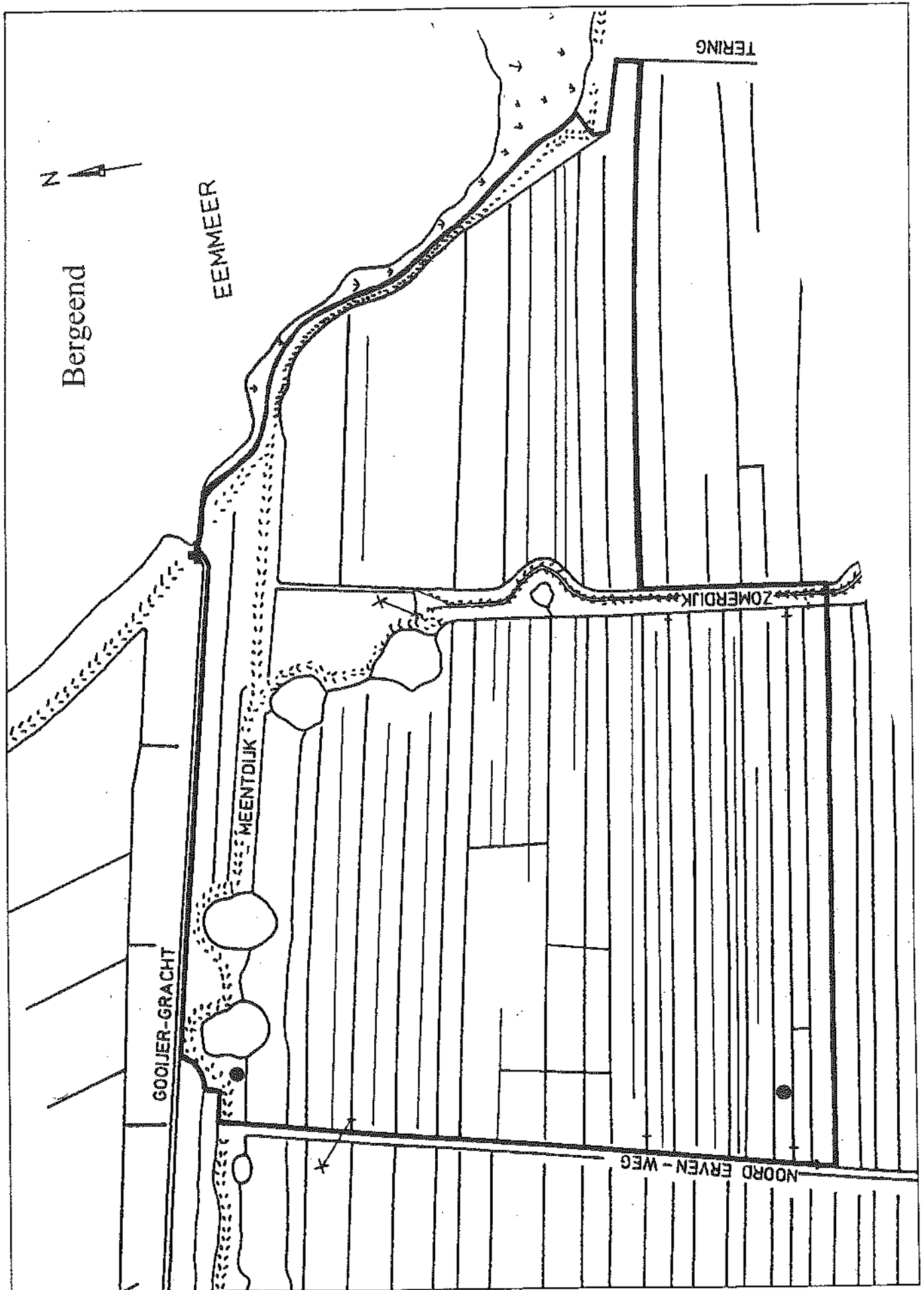
MEENTDIJK

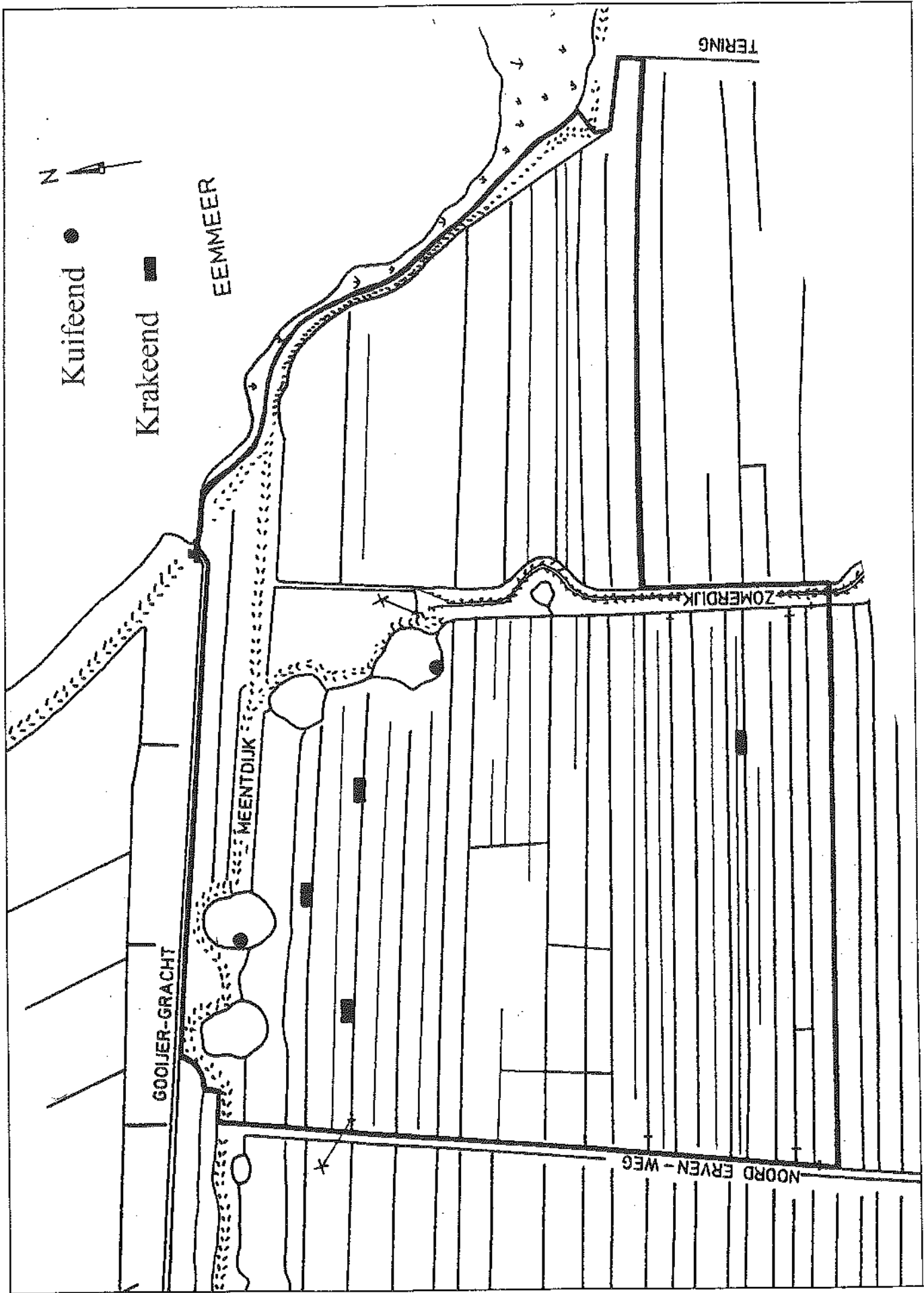
TERING

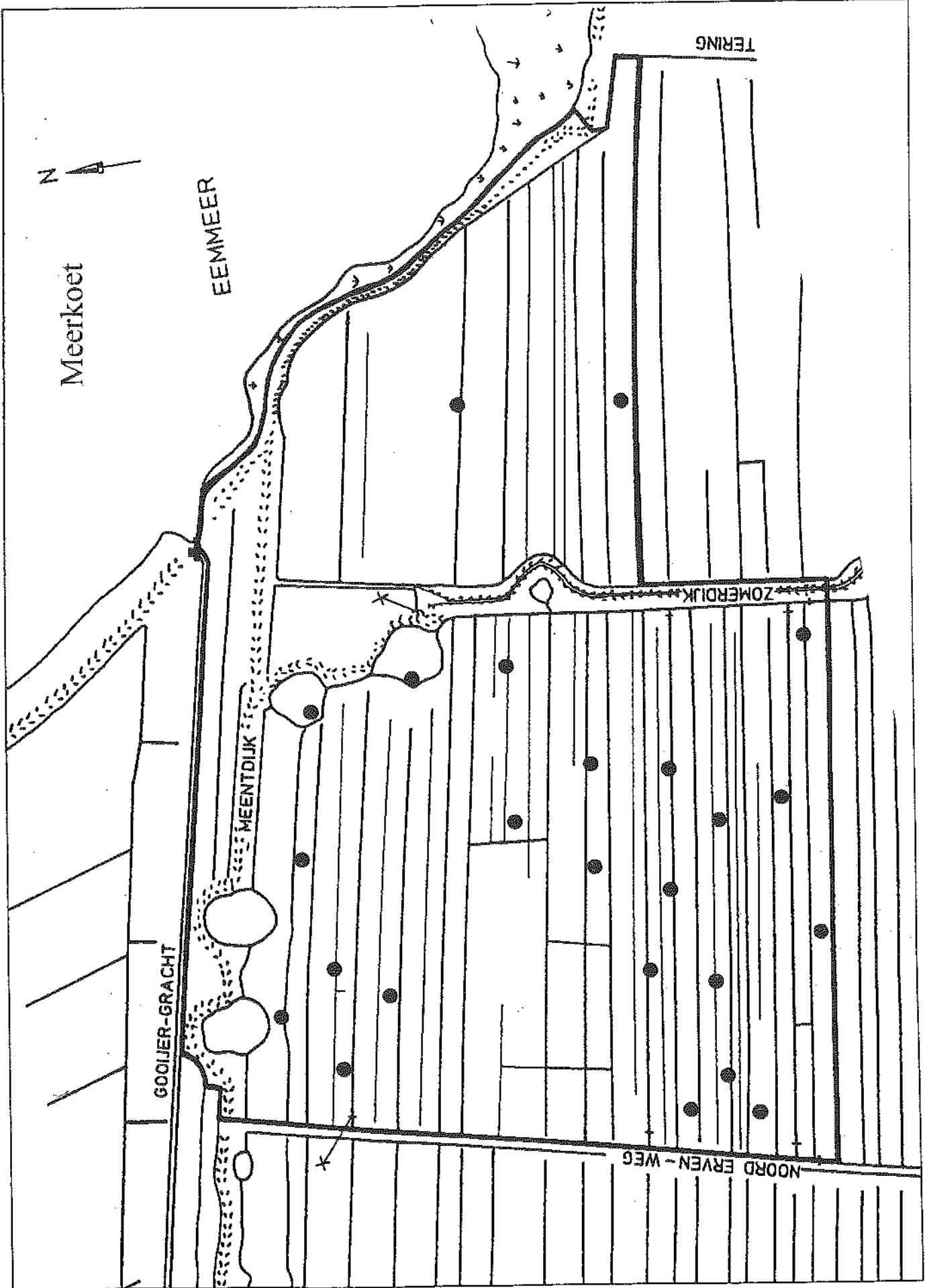
ZOMERDIJK

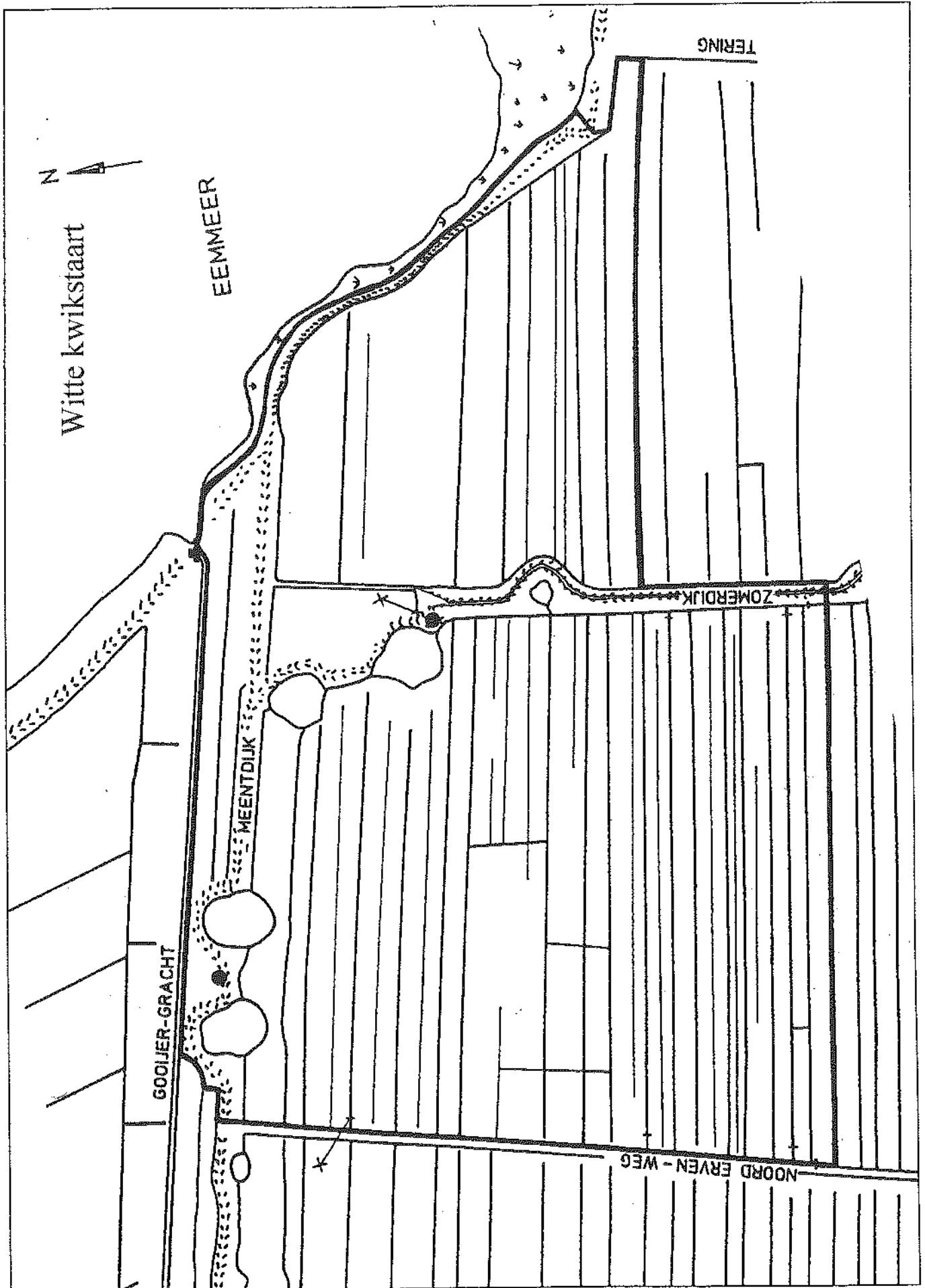
NOORD ERVEN - WEG

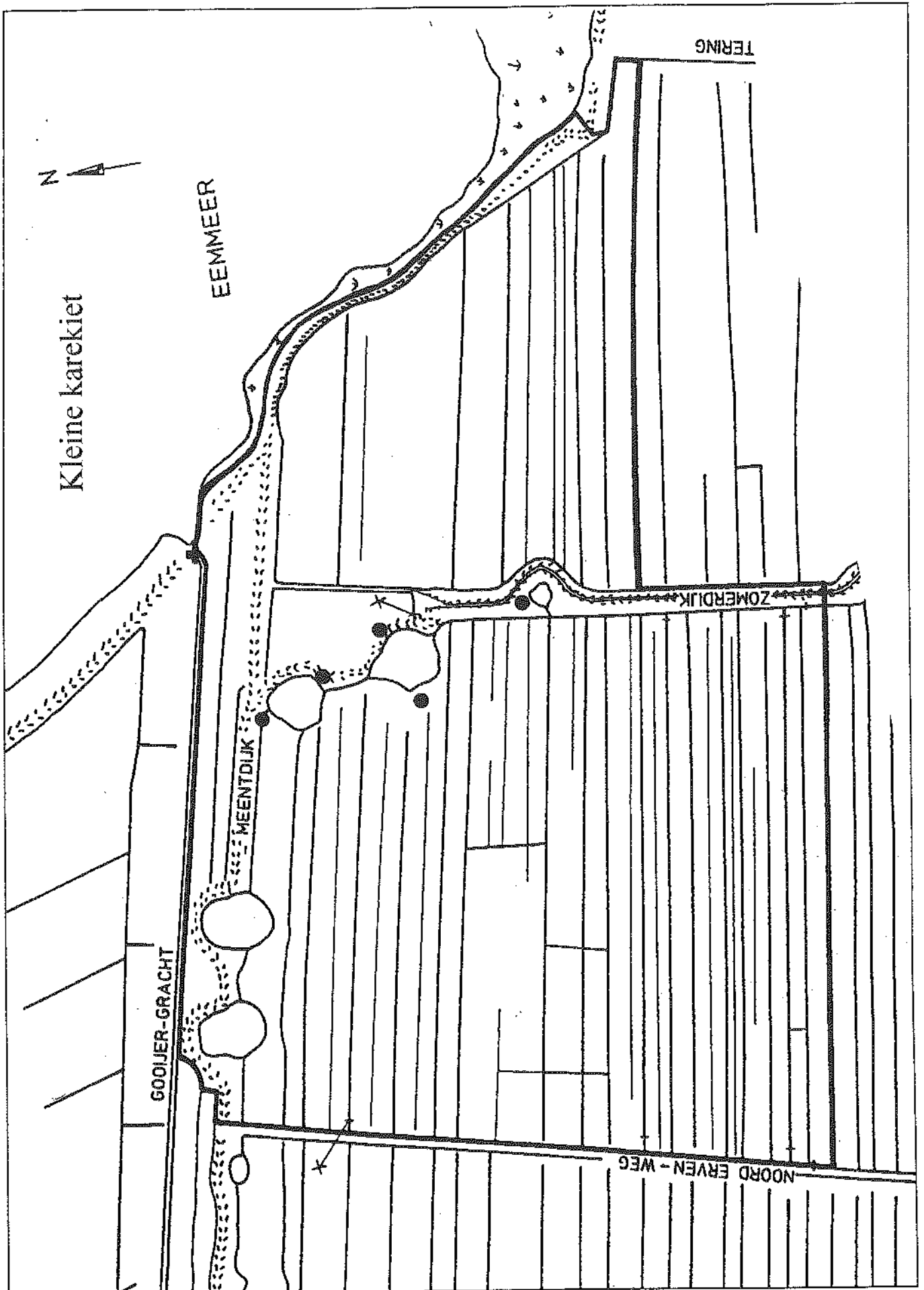

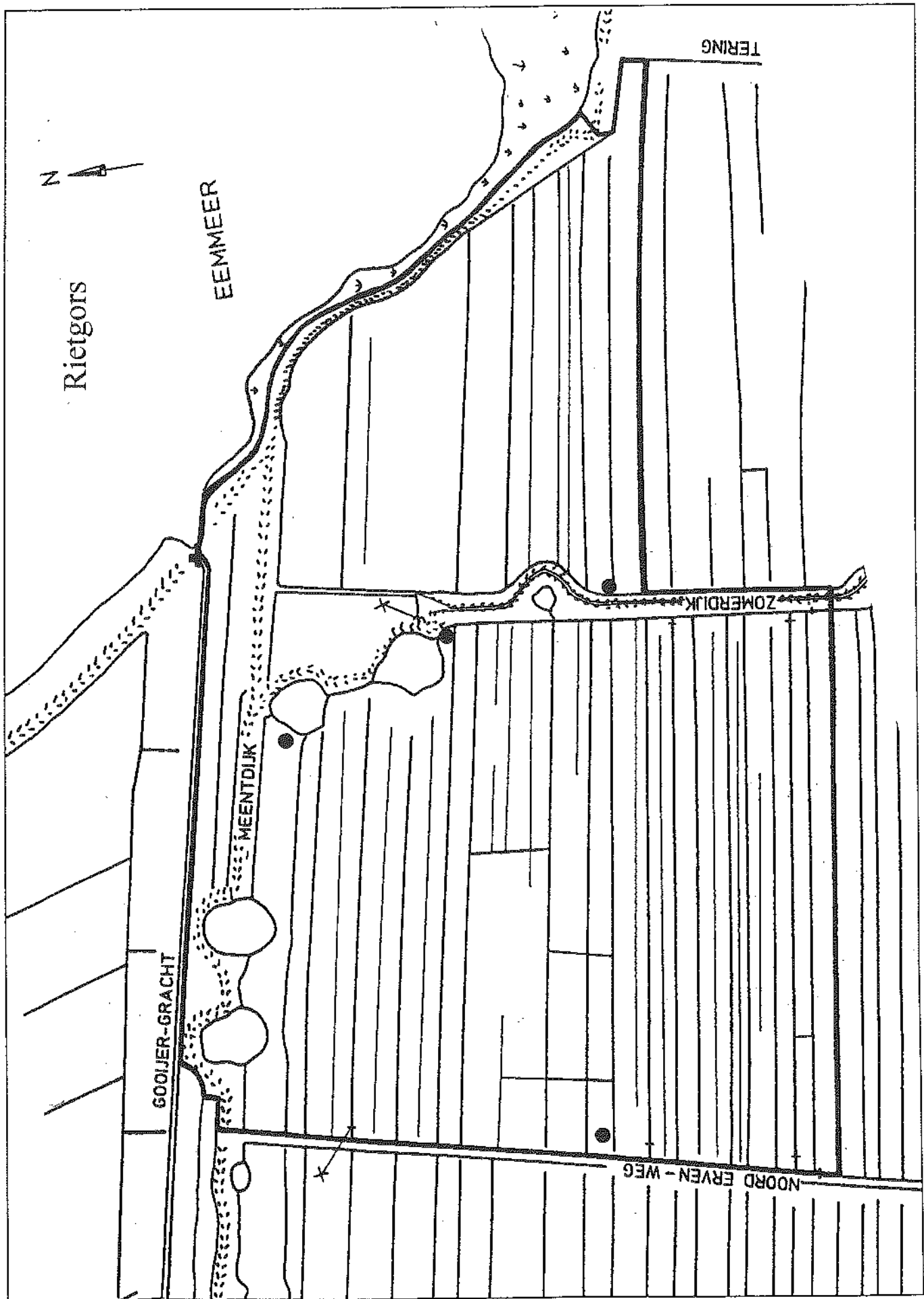

Rietgors

EEMMEER

TERING

GOOIJER-GRACHT

MEENTDIJK

ZOMERDIJK

NOORD ERVEN - WEG